

door Elke Predehl

West Berlijn, januari 1968: Vietnam-congres in de Technische Universiteit, fietsbellen, lachen - meer dan honderd A.P.O. kinderen (Ausser Parlamentarische Opposition) die rondrennen; enkele studenten en studentes, die elkaar

bij het toezicht afwisselen. De A.P.O. gezinnen hebben hun probleem "waar laten wij de kinderen?" uit de noodzaak aan de praktijk spontaan en geïmproviseerd opgelost. Aan de demonstraties sit- en teach-ins vanaf de zomer van 1967 namen niet alleen studenten en scholieren zonder gezinnen deel, maar ook in toenemende mate studenten-echtparen en studenten met kinderen. Het probleem: waar naar toe met de kinderen? speelde niet alleen voor de duur van een demonstratie of een sit-in een rol. Minder dan vroeger geven de studentes gewoon hun studie op, omdat ze een kind verwachten. De studentenmoeders willen verder werken, ook politiek. Dat willen ze niet door de kinderen later verstoren.

Als de uitweg staat de traditionele, openbare of bijzondere kleuterschool ter beschikking d.w.z. een autoritaire kleuterschool. De opvoeding tot gehoorzaamheid, orde, aanpassing, nivellering van driftsverlangens, kortom tot maatschappelijke aanpassing is op de kleuterschool zelf bijzonder sterk. De kinderen zijn weerloos aan de autoritaire opvoeding tot onderdanen, uitgeleverd. A.P.O. studenten zien niet graag, dat hun kinderen door deze maatschappij al vroeg autoritair misvormd worden. Aldus ontstaat uit de eerste spontane improvisatie de gedachte aan eigen anti-autoritair kleuterscholen. Er vormen zich ad-hoc groepen, kleine kindertehuizen.

De Berlijnse kommune 2, sinds enige tijd met de opvoeding van kinderen uit kommunen vertrouwd geraakt, verricht waardevol theoretisch voorbereidend werk. Zij geeft in februari 1969 de brochure

van Vera Schmidt uit (Modell anti-autoritärer Erziehung), die de basis van de discussies wordt. Het "aktiekomitee voor de emancipatie van de vrouw" bevordert verdere acties: de kleuterscholen moeten het mogelijk maken dat de vrouwen zich eens van man en gezin bevrijden, d.w.z. ze moeten de gedwongen relatie van het huwelijk overbodig maken. De eerste kleuterscholen ontstaan. Men noemt ze "kinderwinkels". Talrijke opgeheven slagers-, kruideniers- en groentenwinkels worden ten verkoop aangeboden, de huren zijn laag, nauwelijks hoger dan 200 mark, de meeste rond 140 mark. Waar handelaren en detaillisten het veld moesten ruimen, omdat de kleine zakenlui aan de west-berlijnse economische politiek kapot gingen, richten anti-autoritaire ouders met wat materiaal, bedden en jaloezieën hun kleuterscholen in.

De eerste verschillen ontstaan, de moeilijkheden zijn, ondanks het aanwezige theoretische materiaal, de goedkope winkels, de financiële oprichtingshulp van de senaat van de F.U. enorm groot. Op het ogenblik zijn er tien "kinderwinkels" in Berlijn, die functioneren, maar hoe ze functioneren zou men niet graag openbaar gemaakt zien. De onzekerheid is groot. "We moeten eerst eens bekijken wat van onze beginvoorstellen over is gebleven" weert Eike Hemmer van de Centrale Raad van de kindercreches (die uit afgevaardigden van alle "winkels" gevormd wordt en regelmatig voor contactgesprekken samenkomt) alle vragen af. Informatiebarrière. Een theoretisch geschrift dat de kindercreche Charlottenburg onlangs heeft uitgegeven, verder niets. De praktische en theoretische ervaringen zijn nog niet voldoende besproken om ze door te kunnen geven. De felheid van de demonstraties de solidariteit tijdens de politieke acties, zijn op de achtergrond geraakt. Het politieke werk werd van de straat naar werkgroepen, clubs en kindercreches verlegd. Men begint zich grondiger over de problemen te bezinnen. Dat heeft ook nadelen, want de

ervaring met praktische, organisatorische arbeid ontbreekt en velen proberen organisatorische problemen theoretisch op te lossen. In de Centrale Raad wordt ononderbroken gediskussieerd. Mogen de leiders en leidsters - elke dag neemt een ander deel van de ouders het toezicht over - konstant wisselen? Welke gevolgen heeft dit op de kinderen? Zou het niet beter zijn als een zorgvuldig geselecteerde kleuterleidster de crèche leidde? Deze vragen werden voorlopig door elke crèche anders beantwoord, overeenstemming bestaat nog niet.

Af en toe schijnt de theoretische bovenbouw het praktische werk te verdrukken. Zo als er bijvoorbeeld over gediskussieerd wordt of de subsidies van de senaat, die onder bepaalde hygiënische en technische voorwaarden door de plaatselijke beampten uitbetaald worden, aangenomen moeten worden. Als er bijvoorbeeld over gediskussieerd gekocht kan worden of beter helemaal niets. Intussen zijn dergelijke discussies afgesloten. Men heeft de subsidies geaccepteerd, omdat ze bitter nodig waren. Men heeft speelgoed gekocht, ook kapitalistisch. Stemmen, die eisen, zich meer met praktisch werk bezig te houden en van daaruit tot een theorie te komen, krijgen tot dusver te weinig aandacht. Bij de oprichting van "kinderwinkels" waren er slechts weinig punten, waarop men overeenstemming bereikte: zelfwerkzaamheid van de ouders in elk opzicht; niet meer dan 8 kinderen per crèche; dagelijkse protocollen over het gedrag van de kinderen en opduikende moeilijkheden, wekelijkse discussieavonden van de ouders.

En voor de rest moest de Vera Schmidt brochure helpen, waarop velen zich oriënteren. Zij bevat de ervaringen uit het Russische kindertehuis-onderzoekcentrum in Moskou uit 1924. Toendertijd experimenteerde men voor het eerst met een geheel nieuwe, vrije, niet autoritaire opvoeding: geen repressie van de kinderlijke driftneigingen, geen dreigingen, vrij spel en vrije ontplooiing, geen angst voor het onthouden van liefde, straf of vernedering, het uitschakelen van de angst überhaupt. Zoals bij alle theoretische discussies binnen de linkse

oppositie sluit men ook hier bij Wilhelm Reich aan - het kind wordt reeds tengevolge van zijn fysieke ondergeschiktheid door de ouderlijke autoriteit verdrukt - (In "de Seksuele Revolutie") De ouders in de kindercrèches proberen autoriteit überhaupt niet te laten ontstaan. In de woorden van een vader: "Ze moeten geen bangerikken worden, ze moeten hun mond open durven doen, kritisch, zelfbewust en vrij"

De praktijk van alledag: reeds door één of twee kinderen nerveuze, prikkelbare vaders en moeders zien zich plotseling geplaatst tegenover zes tot acht kinderen. Te weinig speelgoed waar steeds ruzie over gemaakt wordt; de eigen, nog niet geëlimineerde autoritaire trekken, die de agressiviteit van de kinderen uitlokken, verkeerd, slecht, kapot speelgoed, administratieve rompslomp vanwege de maandelijkse toelagen, dagprotocollen, eten koken, discussies met andere ouders, daarbij eigen onopgeloste huwelijksproblemen, bewustzijnsconflicten, verschil van mening in opvoedingskwesties, en dan een kapotte kachel, een verstopte waterleiding, die niet kan worden gerepareerd, omdat er geen geld is. Dat was het begin van de kindercrèches en dat is op het ogenblik nog steeds niet helemaal opgelost; het is niet alleen een belasting voor de psychologisch en in dit werk ongeschoolde ouders, het blijft ook bij de kinderen hangen en deze zullen reageren. Nu nog met tranen en gestamp, hoe later weet men nu nog niet. Daarom is de idee van een anti-autoritaire kindercrèche natuurlijk niet slechter geworden. Zijn noodzakelijkheid is meer dan ooit duidelijk. Maar omdat er moeilijkheden zijn moet er gediskussieerd worden. Zo diskussieerden de ouders in de crèche Schöneberg lang over de agressiviteit van hun kinderen en over de te grote heterogeniteit van de groep, totdat ze op een idee kwamen: men scheidde zich af en ging met de oudere en enkele nieuwe kinderen naar een nieuwe crèche. Een groot turnrek kwam erbij; van agressiviteit is vrijwel niets meer te merken.

De kinderen reageren bij elke toezichthouder anders, Ze verwisselen met de kontaktpersoon ook van ge-

drag. Als een moeder autoritair eist: "Naar bed jullie" vallen ze zeker niet in slaap en eten niets. Terwijl ze op gelaten vriendelijkheid anders reageren. Ze weten bij wie ze sukses hebben als ze zeuren. Wie gauw nerveus en agressief en wie rustig en gelaten reageert. Jaloers worden bijna alle kinderen als hun eigen ouders toezicht houden, een ervaring die men vrij overal opdeed.

Door het Berlijns experiment hebben niet alleen de talrijke werkgroepen in de Bondsrepubliek belangstelling, die zich bezighouden met het oprichten van dergelijke kindercrèches. Ook de senaat tenminste enkele vooruitstrevende beambten in de jeugdorganisatie, heeft belangstelling voor die experimenten met mensen. Onder het motto: "gezinspolitiek" moet dit jaar 80 à 100.000 mark aan de crèches worden uitgekeerd. De onderhandelingen met de Centrale Raad lopen nog, want de ouders willen geen geld aksepteren als er manipulatieve voorwaarden worden gesteld. De voorwaarde die de senaat stelt klinken onschuldig:

1. de kindercrèche moet op alle werkdagen open zijn.
2. de ouders moeten zelf de opvoeding van de kin-

deren ter hand nemen (dus geen leesters !!)

3. de ouders moeten eens per week voor theoretisch overleg bijeenkomen.

4. het geheel moet door de ouders zelf bestuurd worden.

Andere voorwaarden zijn voor de anti-autoritaire opvoeders vanzelfsprekender dan voor de senaat. "De kinderen mogen bijvoorbeeld niet met een stok geslagen worden".

De kindercrèches die de toelage krijgen zullen in de gezinspolitiek van de senaat als model gebruikt worden. Moeten we er op ingaan, vragen zich de ouders zich af, of laten we ons ermee manipuleren? Het zal niet blijven bij de tien bestaande kindercrèches. In het voorjaar zullen er drie of vier nieuwe bijkomen. In de bondsrepubliek hebben zich in de republikeinse clubs of in de S.D.S. werkgroepen gevormd, die zich met de anti-autoritaire opvoeding bezighouden. Ook is een overkoepelende organisatie voor theoretische bezinning en uitwisseling van praktische ervaringen in oprichting. Voor het komende voorjaar wordt een bijeenkomst van alle anti-autoritaire ouders in Frankfurt voorbereid.

Mitsdien om deze afwijzende houding te stimuleren, worden er woeste taferelen geschilderd. » Aan ons strand, in onze bossen en heidevlakten, schijnen sommige vrouwelijke seizoensgasten er ontzettend veel spijt van te hebben, dat West Europa ietwat strenger is in zijn minimum-eis van zedigheid dan het onbeschaafde heidendom. Daarom herleiden zij de bedekking van het lichaam tot iets dat minder kleedt dan het lendenschortje van de negerin, en kiezen zij, voor bescherming van de buste, iets dat minstens zo provocant is als het naakte.« Deze vergelijking met 'het onbeschaafde heidendom' en met de negerin suggereert een blanke suprematie, die in dit geval waarschijnlijk voortoloeit uit een onvermogen om afstand te doen van het eigen normenpatroon als het gaat over andere zeden.